

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวได้เริ่มขยายตัวตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ในสมัยก่อนการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวเป็นเรื่องของผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่ในปัจจุบันสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป การท่องเที่ยวกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับรายได้เป็นจำนวนมาก และไม่จำกัดอยู่ในวงแคบเฉพาะผู้ที่มีฐานะดีอีกต่อไป ทั้งนี้เนื่องมาจากการอนุญาตให้มีวันหยุดทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนตามปกติในประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกา ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศเหล่านั้นดีขึ้นทำให้ประชาชนสามารถท่องเที่ยวได้มากขึ้น และในขณะเดียวกันการพัฒนาด้านการสื่อสารการคมนาคมยังได้ช่วยให้การเดินทางสะดวกสบายขึ้นอีกด้วย¹

สำหรับประเทศไทย อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมาเป็นเวลาช้านาน แม้จะไม่ได้ได้รับความสนใจเป็นพิเศษเหมือนกับประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน แต่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลับสามารถขยายตัวทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศได้เป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวกับรายได้จากการส่งสินค้าออก จะเห็นได้ว่า รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้สูงเป็นอันดับที่ 2 ใน พ.ศ. 2521 เป็นจำนวนเงิน 8,894 ล้านบาท และสามารถทำรายได้สูงเป็นอันดับ 1 ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ใน พ.ศ. 2530 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำรายได้เป็นจำนวนถึง 50,024 ล้านบาท (ตารางที่ 1.1) ใน พ.ศ. 2521 รายรับจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 8.5 ของรายรับทั้งหมดที่ได้จากสินค้าออกและบริการและเพิ่มเป็นร้อยละ

---

¹ วุฒิเทพ อินทปัญญา และ จำลอง อติกุล, ผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2528), หน้า 13.

11.0 และร้อยละ 12.5 ใน พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2530 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบรายรับจากบริการ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากร้อยละ 40.2 ของรายรับจากบริการใน พ.ศ. 2521 เป็น ร้อยละ 48.5 ใน พ.ศ. 2530

ตารางที่ 1.1 การเปรียบเทียบรายได้จากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับรายได้จากการส่งสินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทย

หน่วย : ล้านบาท

สินค้าออก	2521	2523	2525	2527	2529	2530
การท่องเที่ยว	8,894	17,765	23,879	27,317	37,321	50,024
ข้าว	10,424	19,508	22,510	25,932	20,315	22,703
ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	6,866	9,643	14,005	19,155	31,268	48,555
มันสำปะหลัง	10,892	14,887	19,752	16,600	19,086	20,661
ยางพารา	8,030	12,351	9,490	13,004	15,116	20,539

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(ตารางที่ 1.2) จึงนับได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศในปัจจุบัน

นอกจากการขยายตัวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทำให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยขยายตัวแล้ว นักท่องเที่ยวชาวไทยได้มีส่วนทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวด้วยเช่นกัน กล่าวคือนับตั้งแต่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 3 เป็นต้นมา คนไทยเริ่มนิยมท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แม้ว่าส่วนหนึ่งจะเป็นการเดินทางไปยังต่างประเทศ แต่การท่องเที่ยวภายในประเทศได้เริ่มเป็นที่สนใจของคนไทยมากขึ้นตามลำดับ สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องมาจากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น มีบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และส่วนหนึ่งเนื่องจากการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยหันมาท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 การพัฒนาการท่องเที่ยวได้กระจายไปสู่ส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้น เนื่องจากรัฐได้กำหนดนโยบายและจัดทำโครงการพัฒนาเพื่อเป็นฐานให้เอกชนลงทุนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นฐานทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 1.2 สัดส่วนของรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ พ.ศ. 2521-2530

หน่วย : ล้านบาท

สินค้าออก	2521	2523	2525	2527	2529	2530
รายรับจากสินค้า						
ออกและบริการ(1)	104,374.7	175,569.3	216,472.4	246,261.6	319,145.9	401,334.5
รายรับจากบริการ(2)	22,123.9	43,528.8	59,269.0	72,741.6	87,664.5	103,235.0
รายรับจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว(3)	8,894.5	17,765.4	23,878.8	27,317.4	37,321.0	50,023.9
(3)/(1)X100	8.5	10.1	11.0	11.1	11.7	12.5
(3)/(2)X100	40.2	40.8	40.3	37.6	42.6	48.5

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในส่วนภูมิภาคที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมที่ต่อเนื่องกัน เพื่อเป็นแหล่งสร้างงาน กระจายรายได้และนำความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค²

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เดิมนั้น ได้เริ่มต้นที่จะพยายามชักจูงนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวมากที่สุด เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ประชาชาติ โดยไม่ค่อยได้ให้ความสนใจต่อการใช้ทรัพยากรและผลกระทบต่อประชาชนท้องถิ่น ต่อมาในระยะหลังจึงได้มีการให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการคำนึงถึงการกระจายรายได้ด้วย โดยทั่วไปแล้วจุดเน้นของการพัฒนามักจะมุ่งไปในด้านการสร้างความพร้อมของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวหรือเพิ่มการสร้างสิ่งดึงดูดใจ กล่าวคือ ได้มีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โรงแรม ร้านอาหารและแหล่งบันเทิง เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการและเป็นที่ยอมรับแก่นักท่องเที่ยว แต่การหลงใหลของผู้คนในช่วงฤดูการท่องเที่ยว หรือช่วงวันหยุด วันนักชดถกซ์ ได้ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวมีมากเกินไปจนเกินกว่าบริการเหล่านี้จะรองรับได้ จนก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนที่พัก น้ำ อาหาร ปัญหาการระบายน้ำและบำบัดน้ำทิ้งทำให้สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย ความเสื่อมโทรมได้เกิดขึ้นต่อสภาพกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม (ทั้งชั่วคราวและระยะยาว) ซึ่งหากวันใดสภาพเช่นนี้ถึงขีดจำกัดระดับหนึ่งแล้ว แหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ๆ อาจหมดความสำคัญจนทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ลงทุนไปประสบความสำเร็จได้อีก

สภาพดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากสาเหตุที่สำคัญบางประการ คือ ไม่ได้มีการวางแผนการพัฒนา หรือแผนพัฒนาไม่ได้กำหนดให้ชัดเจนเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของปริมาณนักท่องเที่ยว หรือการพัฒนาอาจไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการที่ดีตามแผนที่กำหนดไว้ โดยปล่อยให้มีการขยายตัวตามขบวนการ ตามกำลังและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าหากกล่าวให้ชัดคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวยังไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริงนั่นเอง

ในบรรดาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทยนั้น แหล่งท่องเที่ยวชายหาดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบปัญหา เช่นนี้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวชายหาดมีธรรมชาติที่สวยงาม

² การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย), หน้า 2.

ดึงดูดนักท่องเที่ยว มีความพร้อมในการลงทุนด้านบริการของภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านความล่าช้าของรัฐในการควบคุมดูแล โดยเฉพาะในช่วงฤดูการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น เกาะสมุย เกาะเสม็ด เกาะภูเก็ต และพัทยา เป็นต้น

ภูเก็ต เป็นจังหวัดที่มีสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่งดงาม มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวสูง การขยายตัวของนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2520 จนถึง พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2530 โดยมีนักท่องเที่ยว 74,700 คน , 195,906 คน และ 546,949 คน ตามลำดับ มีสถานบริการที่พักเพิ่มขึ้นจาก 2,886 ห้อง ใน พ.ศ. 2525 เป็น 6,551 ห้อง ใน พ.ศ. 2530³ และในบางช่วงของเวลาในปัจจุบันประมาณว่ามีนักท่องเที่ยวอยู่บนเกาะกว่าหนึ่งหมื่นคนต่อวัน

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วในปัจจุบันของจังหวัดภูเก็ต ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษและสภาพธรรมชาติถูกทำลาย เช่น การทำลายป่าชายเลน การนำเอาปะการังใต้น้ำขึ้นมาขายเป็นของที่ระลึก และการปล่อยน้ำทิ้งจากกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต เขตสุขาภิบาลและตามชายหาดต่าง ๆ ที่สำคัญ น้ำทิ้งที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่จะระบายลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ คูคลอง ซึ่งจะไหลลงสู่ทะเลในที่สุด เป็นผลทำให้คุณภาพน้ำเหล่านั้นเสื่อมโทรม⁴ ถ้าสภาพตามธรรมชาติเหล่านี้ถูกทำลายไป ย่อมเปรียบเสมือนการทำลายแหล่งท่องเที่ยวด้วย ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด นอกจากนี้ผลกระทบจากการท่องเที่ยวยังทำให้ประชาชนท้องถิ่นต้องประสบกับปัญหาด้านการให้บริการของรัฐ เพราะว่าการจัดสิ่งบริการของรัฐจะเป็นไปตามสัดส่วนจำนวนประชากรซึ่งเป็นเครื่องบอกขนาดความต้องการ สำหรับในท้องถิ่นที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักผ่อน การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวเปรียบเสมือนการเพิ่มประชากร เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความต้องการบริการของรัฐที่จัดไว้ เช่นเดียวกับประชาชนท้องถิ่น สภาพดังกล่าวนี้อาจทำให้บริการที่รัฐจัดไว้ไม่เพียงพอต่อความต้องการหรืออาจจะเกินขีดความสามารถในการรองรับของการให้บริการ จนอาจเกิดความขาดแคลนต่อประชาชนท้องถิ่น เช่น

³ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, "สถิติการท่องเที่ยว" (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย).

⁴ มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะสาธารณสุขศาสตร์, สรุปรายงานการวางแผนทางการแก้ไขปัญหามลพิษในเมืองหลัก โครงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของเมืองหลักเมืองภูเก็ต (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530), หน้า 8.

การรักษาความปลอดภัย และการรักษาพยาบาล เป็นต้น

แม้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ใน พ.ศ. 2524 แต่ตราบโด้ที่ข้อกำหนดที่มีอยู่นั้นยังไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างแท้จริง ปัญหาเหล่านี้จะยังคงมีอยู่ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่า ถ้าปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอนาคต รัฐบาลควรจะมีเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวในระดับใด ในขณะที่เดียวกันเมื่อการท่องเที่ยวขยายตัว จะส่งผลให้อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวขยายตัวด้วย เช่น มีการก่อสร้างที่พักอาศัยตามชายหาด มีธุรกิจท่องเที่ยวทางทะเล เป็นต้น ซึ่งการขยายตัวของธุรกิจเหล่านี้มักจะมีส่วนในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลด้วย เช่น มีการทิ้งสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงทะเล เป็นต้น ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการศึกษาความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดภูเก็ตเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญที่สุดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ภูเก็ต ถ้าทรัพยากรเหล่านี้ถูกทำลายลงแล้ว ย่อมมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 โดยทำการศึกษาดังนี้

- ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังจังหวัดภูเก็ต เพื่อคาดคะเนปริมาณนักท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ
- ศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของรัฐบาลในการเพิ่มขีดความสามารถ ให้เหมาะสมกับปริมาณนักท่องเที่ยว
- ศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดภูเก็ตที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวนี้ ทำการวิจัยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากภูเก็ตเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลที่สวยงามมีศักยภาพในการท่องเที่ยวสูง และยังถูกจัดเป็นเมืองหลักสำคัญในการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในปัจจุบันสาขาบริการซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวยังเป็นแหล่งรายได้ที่ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นของจังหวัดภูเก็ต

การศึกษาคั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลระหว่าง พ.ศ. 2515-2530 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าว การท่องเที่ยวภายในประเทศได้เริ่มเป็นที่สนใจของคนไทยเพิ่มขึ้น เพราะได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตมักจะเป็นคนไทย

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. วุฒิเทพ อินทปัญญา และ จำลอง อติกุล⁵ ทำการศึกษาเรื่องผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยวิเคราะห์จากข้อมูลการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ พ.ศ. 2526 และข้อมูลการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ พ.ศ. 2525 ร่วมกับตารางปัจจัย-ผลผลิต ขนาด 58X58 สาขาการผลิต ผลจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวภายในประเทศ และการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้ร้อยละ 3.7 และ 2.75 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมดในปีนั้น ในด้านการจ้างงานนักท่องเที่ยวภายในประเทศและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก่อให้เกิดการจ้างงานร้อยละ 1.19 และ 0.99 ของการจ้างงานทั้งประเทศ ส่วนด้านผลของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสาขาการผลิตต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่านักท่องเที่ยวภายในประเทศ และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้จ่ายร้อยละ 66.07 และ 59.75 ในภาคบริการ และร้อยละ 23.93 และ 40.25 ในภาคอุตสาหกรรม ตามลำดับ สำหรับผลทางด้านดุลการชำระเงินนั้น ประเทศไทยได้รับเงินตราต่างประเทศสุทธิจากการท่องเที่ยวร้อยละ 26.48 ของรายได้จากดุลบริการทั้งหมด

2. อุบล ต่อมพินิจ⁶ ทำการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. 2518-2522 โดยใช้สมการเส้นแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวและสมการเส้นแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวและค่าดัชนีการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล ข้อมูลอนุกรมเวลาที่ใช้คือช่วง พ.ศ. 2507-2516 หลังจากได้จำนวนนักท่องเที่ยวจากการพยากรณ์แล้ว จึงนำผลที่ได้ไปเปรียบ

⁵ วุฒิเทพ อินทปัญญา และ จำลอง อติกุล, ผลทางด้านเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย.

⁶ อุบล ต่อมพินิจ, "การพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศไทยปี 2518-2522" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

เทียบกับค่าพยากรณ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคแปซิฟิก บริษัท โบอิง ซึ่งเป็นบริษัทที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา ผลจากการเปรียบเทียบ ปรากฏว่า การพยากรณ์โดยใช้สมการ เส้นแนวโน้มให้ค่าพยากรณ์ใกล้เคียงกับค่าพยากรณ์จากชุดอื่น ๆ แสดงว่าการพยากรณ์ด้วยวิธีดังกล่าวเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้ในการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวได้

3. บังอรรัตน์ โรจน์วรรณสินธุ์ ลัดดาวัลย์ บุญประกอบ และสุพจน์ จังศิริพรภรณ์⁷ ได้ทำการศึกษาเรื่องผลของการปรับค่าเงินบาทต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย และของนักท่องเที่ยวคนไทยที่เดินทางไปต่างประเทศ ปัจจัยที่กำหนดจำนวนและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผลกระทบที่มวลรวมภายในประเทศ และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างเงินสกุลของประเทศนักท่องเที่ยวกับเงินบาท ผลจากการศึกษาพบว่า การลดค่าเงินบาทมีผลทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและรายได้จากการท่องเที่ยวในหน่วยของเงินดอลลาร์สหรัฐเพิ่มขึ้น สำหรับผลของการลดค่าเงินบาทต่อการเดินทางออกไปเที่ยวต่างประเทศของคนไทยนั้น ผลที่ได้รับคือ เมื่อมีการลดค่าเงินบาทจะทำให้จำนวนคนไทยที่เดินทางไปเที่ยวต่างประเทศลดลง และยังมีผลทำให้การใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวในต่างประเทศของคนไทยในหน่วยเงินดอลลาร์ลดลงด้วย

4. Bang-ornrat Rojwannasin⁸ ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยกำหนดการเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยแบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากอเมริกาเหนือ ยุโรป ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น อาเซียน ตะวันออกกลาง และอื่น ๆ ตัวแปรที่ใช้คือ รายได้ต่อหัวของประเทศแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยนเงินระหว่างเงินสกุลของประเทศนักท่องเที่ยวกับเงินบาท ระดับราคาสินค้าบริการในประเทศไทย เทียบกับประเทศแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว ระดับราคาน้ำมัน จำนวนนักท่องเที่ยวในปีที่ผ่านมา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลแบบอนุกรมเวลาในช่วง พ.ศ. 2506-2523 ผลการศึกษาแสดง

⁷ บังอรรัตน์ โรจน์วรรณสินธุ์, ลัดดาวัลย์ บุญประกอบ และ สุพจน์ จังศิริพรภรณ์, "ผลของการปรับค่าเงินบาทต่อการท่องเที่ยว," จุลสารการท่องเที่ยว 5(มกราคม 2529) : 39-49.

⁸ Bang-ornrat Rojwannasin, "Determinants of International Tourist Flows to Thailand" (Master of Economics, Faculty of Economics, Thammasat University, 1982).

ให้เห็นว่า รายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการกำหนดการเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นนักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเที่ยวเพิ่มขึ้น ระดับราคาไม่ได้เป็นปัจจัยที่สำคัญนัก ส่วนอัตราแลกเปลี่ยนจะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้นคือ กลุ่มประเทศออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ และประเทศญี่ปุ่น ทางด้านต้นทุนการขนส่งซึ่งแทนด้วยระดับราคาน้ำมันนั้น เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเดินทางมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวคือ ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง

5. Bechdolt⁹ ได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการเดินทางจากรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาไปรัฐฮาวาย โดยใช้ข้อมูล ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Section) วิเคราะห์ในแต่ ละปีระหว่างปี 1961-1970 ในแบบจำลองจะพิจารณาเป็น 2 แบบ สำหรับตัวแปรด้านรายได้คือ รายได้ส่วนบุคคลและรายได้ต่อหัว จากผลการศึกษาพบว่า รายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการอธิบาย และในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ตัวแปรที่มีความสำคัญในการ อธิบายความต้องการในการเดินทางไปยังรัฐฮาวาย ได้แก่ รายได้ส่วนบุคคล รายได้ต่อหัว และ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

6. Socio-Economic Policy and Forecasting Unit¹⁰ ได้ทำการศึกษา เรื่องทรัพยากรชายฝั่งทะเลและการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต โดยศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการทำ ลายทรัพยากรชายฝั่งทะเล และแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง ส่วนในด้านการท่องเที่ยว นั้น ได้ใช้สมการเส้นแนวโน้มคาดคะเนปริมาณนักท่องเที่ยว ที่เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตในอนาคต แล้วจึงคาดคะเนปริมาณความต้องการห้องพัก ความต้อง การแรงงาน และนอกจากนี้ยังคาดคะเนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวอีกด้วย ผลจากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปจังหวัดภูเก็ตใน พ.ศ. 2534 มีจำนวน 692,870 คน และใน พ.ศ. 2544 มีจำนวน 1,923,390 คน เมื่อนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นความต้องการที่พักอาศัยย่อม

⁹B.V.Bechdolt, "Cross-Sectional Travel Demand Function : US. Visitors to Hawaii, 1961-1970, " The Quarterly Review of Economics and Business, 13(Winter 1973) : 37-44.

¹⁰Chulalongkorn University, Socio-Economic Policy and Forecasting Unit, Coastal Resource and Tourism in Phuket (Bangkok : Socio-Economic Policy and Forecasting Unit, 1988).

เพิ่มขึ้นตามมา ซึ่งใน พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2544 จะมีความต้องการห้องพัก 7,899 ห้อง และ 23,992 ห้อง ตามลำดับ นอกจากนี้การขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวยังส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานในธุรกิจโรงแรม 9,123 คน ใน พ.ศ. 2534 และเพิ่มเป็น 27,708 คน ใน พ.ศ. 2544 ส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นคาดว่านักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายใน พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2544 เป็นจำนวน 8.98 พันล้านบาท และ 32.37 พันล้านบาท ตามลำดับ

จากผลงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าวุฒิปท และจำลอง จะนำตาราง ปัจจัย-ผลผลิต มาใช้ในการวิเคราะห์ แต่ข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศไม่ได้ อยู่ในระยะเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถมองภาพรวมของนักท่องเที่ยวทั้งหมดในปีนั้นได้ ส่วนผลงานของ SEPF แม้จะวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งทะเล แต่ในด้านการคาดคะเน ปริมาณนักท่องเที่ยวในอนาคตของจังหวัดภูเก็ตเป็นการวิเคราะห์แบบแนวโน้มตามกาลเวลา เช่นเดียวกับผลงานของอุบล ซึ่งแม้จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง แต่บางประเทศ อาจมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวที่แตกต่างจากเส้นแนวโน้มโดยทั่วไป จึงสมควรนำตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาอธิบายการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อย่างเช่น ผลงานของบังอรรัตน์ ลัดดาวัลย์และสุพจน์ หรือผลงานของ Bang-ornrat และ Bechdolt แต่ผลงานดังกล่าวนี้ ทำการวิเคราะห์ด้านความต้องการในการท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว

1.5 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. แบบวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปจังหวัดภูเก็ต และทำการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรชายฝั่งทะเลของจังหวัดภูเก็ต การวิเคราะห์ทำโดยใช้การสำรวจ 2 แบบ คือ การสำรวจเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว (Tourist Survey) และการวิจัยแบบเดลฟาย (The Delphi Approach)

2. แบบวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) เป็นการศึกษาเพื่อหาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางท่องเที่ยวไปยังจังหวัดภูเก็ต เพื่อคาดคะเนปริมาณนักท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ โดยจะทำการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติ คือ Ordinary Least Square Method

1.6 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการออกภาคสนามร่วมกับหน่วยงานนโยบายและพยากรณ์เศรษฐกิจสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีสัมภาษณ์และการทำแบบสอบถาม
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ เช่น
  - การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรุงเทพฯ
  - สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
  - การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดภูเก็ต
  - ศูนย์วิจัยชีวทางทะเลจังหวัดภูเก็ต
  - โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต
  - สถานีตำรวจจังหวัดภูเก็ต
  - กองตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น

1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. เมื่อคาดคะเนปริมาณนักท่องเที่ยวที่จะไปจังหวัดภูเก็ตในอนาคต ช่อมสามารถนำไปวางแผนในการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ในด้านความต้องการที่พักอาศัย โครงสร้างพื้นฐานและบริการต่าง ๆ
2. การสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำของจังหวัดภูเก็ตเกี่ยวกับปัญหาการทำลายทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ทำให้สามารถนำไปวางแผนทางในการแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ต่อไป

1.8 ลำดับในการศึกษา

การศึกษาศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 บท โดยในบทแรกเป็นบทนำ บทที่ 2 กล่าวถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดภูเก็ต ในบทที่ 3 จะเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวข้องและวิธีการศึกษา ส่วนบทที่ 4 เป็นการแสดงผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และในบทสุดท้ายจะเป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะ